

Trøndelag fylkeskommune
Att:
Fylkets hus
7735 Steinkjer

Uttalelse til søknad om nye akvakulturtillatelser for matfisk av torsk og biomasseutvidelse på lokalitet 26535 Jamnungen - Norcod AS 821489962 - Frøya kommune

Vi viser til oversendelse fra Trøndelag fylkeskommune datert 25.05.2023 angående søknad fra Norcod AS, samt oversendelse av kommunal uttalelse datert 30.08.2023.

Vi uttalte oss i brev datert 03.12.2019 og 05.03.2020 om anleggsending og biomasseutvidelser ved lokalitet 26535 Jamnungen for oppdrett av matfisk av torsk i sjø. Vi uttrykte i våre uttalelser bekymring om at tillatelse som omsøkt skulle gis med bakgrunn i et mangelfullt kunnskapsgrunnlag. Vi anbefalte at føre-var prinsippet i naturmangfoldloven skulle vurderes ekstra sterkt i saken.

Konklusjon

Omsøkt biomasse (MTB) for lokalitet Jamnungen er 5160 tonn. Biomassen av oppdrettstorsk i et anlegg kan utgjøre en betydelig del av en lokal gytepopulasjon. En høyere biomasse i anlegget vil potensielt øke risikoen for genetisk påvirkning ved gyting i merd ytterligere, i og med at et høyere antall fisk vil kunne gi større mengder med befrukta egg som kan slippes ut fra anlegget. En høyere biomasse vil også gjøre gjennomføringen av relevante tiltak ved eventuell kjønnsmodning mer krevende og vil potensielt også kunne medføre et høyere antall fisk som rømmer.

Usikkerheten i kunnskapsgrunnlaget om risiko knyttet til genetisk påvirkning og økologiske interaksjoner (sykdomsspredning etc.) av oppdrettstorsk på vill torsk generelt, samt usikkerhet i kunnskapsgrunnlaget om risiko knyttet til en så stor biomasse som det søkes om for lokalitet Jamnungen, tilsier at det er fornuftig med en mer forsiktig vekst enn det her legges opp til. Fiskeridirektoratet legger til grunn at fylkeskommunen som vedtaksmyndighet gjør en grundig vurdering av om føre var-prinsippet skal komme til anvendelse i denne saken, jamfør naturmangfoldloven og vilkår om miljømessig forsvarlig i akvakulturloven og i forskrift om tillatelse til andre arter enn laks, ørret og regnbueørret § 7.

Fiskeridirektoratets rolle i saken

Fiskeridirektoratet gir fiskerifaglig uttalelse til søknader om akvakulturtillatelse, jamfør forskrift om tillatelse til akvakultur av andre arter enn laks, ørret og regnbueørret § 9 fjerde ledd. Vi kan også uttale oss om miljøpåvirkning fra akvakultur, med bakgrunn i vårt ansvar for akvakultur-tilsyn og oppgaver knyttet til vannforvaltning.

Saken gjelder

Norcod AS søker om nye akvakulturtillatelser for matfisk av torsk (*Gadus morhua*) i sjø og biomasseutvidelse på lokalitet 26535 Jamnungen (62° 47.935'N 8° 38.817'E (Euref89/WGS84)) i Frøya kommune. Det søkes om en biomasseutvidelse på 1560 tonn maksimalt tillatt biomasse (MTB), fra 3600 tonn MTB til 5160 tonn MTB. Det søkes ikke om endring av arealet på lokaliteten.

Planstatus

Anlegget ved lokalitet Jamnungen ligger innenfor et område som er avsatt til flerbruksområde, FFNAF, i kommuneplanens arealdel for Frøya kommune.

Fiskerifaglig uttalelse

Beskrivelse av fiskeriinteressene

Fiskeridirektoratet har lagt vekt på de tradisjonelle fiskeriinteressene i form av registrerte gyte- og oppvekstområder, kaste- og låssettingsplasser og bruk av aktive og passive redskap i området.

Våre kartlagte fiskeriinteresser i Frøya kommune viser at det er registrert et passivt felt for fiske med garn etter torsk cirka 600 meter mot vest i forhold til plasseringen av anlegget ved lokalitet Jamnungen.

Lokalitet Jamnungen ligger i tarehøstefelt 345B og 347C.

I forbindelse med marint biologisk mangfold har fiskerimyndighetene særlig fokus på kartlagte gytefelt og gyteområder for kysttorsk og rødlistearter, samt koraller, ålegressenger, tareskogforekomster, skjellsand og bløtbunnsområder som kan være potensielle viktige oppvekstområder for fisk.

Havforskningsinstituttet (HI) har registrert et lokalt viktige gytefelt for torsk i Kynnøysvaet cirka 50 meter vest for anlegget ved lokalitet Jamnungen, samt lokalt viktige gytefelt for torsk cirka 2,3 km mot nord i Mausundfjorden og cirka 3,2 km mot øst i Dragsnessvaet. Gytefeltene ved Kynnøysvaet og Mausundfjorden har noe egg (1), lite tilbakeholdelse av egg (1) og gytefelt verdi 2. Gytefeltet i Dragsnessvaet har middels egg (2), lite tilbakeholdelse av egg (1) og gytefelt verdi 3. Bestanden på gytefeltene er kysttorsk mellom 62 og 67 grader Nord. Gytefelt for torsk MB baserer seg på en naturvitenskapelig metode, hvor det er kartlagt tilstedeværelse av egg (gjennom feltundersøkelser) og grad av retensjon (gjennom simuleringer).

Fiskeridirektoratet har registrert flere gyteområder for torsk i nærliggende sjøområder. Det nærmeste er registrert cirka 600 meter mot vest. Gyteområder for torsk baserer seg på en samfunnsvitenskapelig metode gjennom innsamling av lokal økologisk kunnskap. Dette innebærer primært intervjuinformasjon fra fiskere. Gyteområder for torsk viser områder der



det fanges gytemoden fisk. Dette kan inkludere både selve gyteområdet og viktige vandringsruter på vei inn til gyteområder.

I Naturbase er det registrert store områder med skjellsandforekomster og kamskjellforekomster i området. Forekomstene er verdivurdert som svært viktig. Et stykke unna mot nord, vest og nordøst er det også registrert store områder med tareskogforekomster som er verdivurdert som svært viktig.



Figur 1: Gytefelt, gyteområder og marine naturtyper ved lokalitet 26535 Jamnungen.

Fiskeridirektoratets kartlagte fiskeriinteresser kan hentes på vår hjemmeside på internett med adresse: <https://portal.fiskeridir.no/plan>.

Vurdering av fiskeriinteressene

Det søkes ikke om tillatelse til endring av areal ved lokalitet Jamnungen. Vår vurdering er derfor at søknaden ikke vil påvirke de tradisjonelle fiskeriinteressene når det gjelder arealbeslag utover dagens situasjon.

Kunnskapsstatus

Når det gjelder vurdering av risiko for negativ påvirkning på ville torskbestander har vi ikke tilstrekkelig kunnskap om hvilke eventuelle påvirkninger en utvidelse av biomasse ved akvakulturanlegget for torsk ved lokalitet Jamnungen vil kunne medføre.

HI publiserte 04.05.2022 rapport nr. 2022-13 «*Risikorapport norsk fiskeoppdrett 2022 – Kunnskapsstatus*».

Med bakgrunn i erfaringer fra forrige runde med torskoppdrett vurderes det i rapporten at det først og fremst er bestandene av kysttorsk som har vært vurdert som mest utsatt for negativ påvirkning fra torskoppdrett og følgende to hovedproblemstillinger har blitt identifisert:

- **Genetiske interaksjoner** – oppdrettstorsk rømmer og kan gyte med villtorsk samt at oppdrettstorsk kan gyte i merd. Dette kan føre til genetisk innkryssing mellom

domestisert oppdrettstorsk og ville bestander med varierende sårbarhet langs Norskekysten.

- **Økologiske interaksjoner** – torskeoppdrettsanlegg, eventuelt også torskehoteller, kan føre til endringer i vandringer, adferd, smittespredning og sykdomsutbrudd og fysiologi/reproduksjon hos villtorsk som igjen kan påvirke overlevelse, vekst og rekruttering til ville bestander av torsk.

HI publiserte 04.05.2022 rapport nr. 2022-12 «*Risikorapport norsk fiskeoppdrett 2022 – risikovurdering*». Punkt 11.4 i risikorapporten omhandler risikovurdering av effekter av torskeoppdrett i åpne merder på ville kysttorskbestander mellom 62° og 67° N, tatt i betraktning den biomassen som var omsøkt i området per januar 2022:

- Ifølge rapporten vurderes sannsynligheten for at oppdrettstorsk vil gyte i merd i betydelig omfang ved en kapasitet på 130 000 tonn som høy i området mellom 62° og 67° N.
- Sannsynligheten for at betydelige mengder egg og larver fra gyting i merd spres til gytefelt eller gyte- og oppvekstområder for kysttorsk vurderes også som høy i dette området.
- Samlet sett vurderes også sannsynligheten for overlevelse av avkom fra oppdrettstorsk til voksne individer å være høy i dette området.
- Bestanden av kysttorsk i området mellom 62° og 67° N vurderes som svak. Det er behov for vern av svakere lokale kysttorskbestander i regionen, blant annet gjennom redusert fiske og beskyttelse av gytefelt. En gjenoppbyggingsplan for kysttorsk nord for 62° N er under utvikling. Størrelse og tilstand for villtorskbestanden mellom 62° og 67° N vurderes som langt fra ønsket tilstand. Kunnskapsstyrken vurderes som moderat.
- Tidligere erfaring viste at torsk er mer rømmingsvillig enn laks. Det er enda ikke dokumentert at 6-7 generasjon domestisert torsk rømmer mindre. Sannsynligheten for rømmingshendelser vil da være knyttet til biomasse og antall anlegg. Sannsynligheten for rømming vurderes derfor som høy i området. Det understrekes i rapporten at det ikke er dokumentasjon som støtter påstandene om at oppdrettstorsken som har vært domestisert i 6-7 generasjoner er mindre rømmingsvillig, klarer seg dårlig i naturen, at gyting i merd er begrenset, og at vekstforet for torsk gir dårlig overlevelse av egg og yngel. Før slik kunnskap er på plass anbefaler HI en «*betydelig mer forsiktig vekst enn det som ligger til grunn for denne risikovurderingen*».
- Samlet sett vurderes det å være høy sannsynlighet for genetisk påvirkning av torskeoppdrett på kysttorskbestandene i regionen fra 62° N til 67° N.
- Sannsynligheten for negativ endring i adferd hos villtorsk (tiltrekning/unnvikelse) som følge av påvirkning fra torskeoppdrett vurderes som moderat.
- Sannsynligheten for økt sykdomsforekomst hos villtorsk som følge av smitte fra oppdrettstorsk med en produksjonsintensitet på i underkant av 130 000 tonn vurderes som moderat.
- Sannsynligheten for negative økologiske interaksjoner mellom oppdrettstorsk og villtorsk vurderes også som moderat ved samme produksjonsintensitet i området mellom 62° N til 67° N.
- Vurderingen totalt sett for området er at det er en høy risiko for negative effekter av torskeoppdrett i åpne merder for kysttorskbestander i dette området. I denne vurderingen er risiko for genetisk påvirkning vektet høyere enn økologiske



interaksjoner fordi førstnevnte kan akkumulere over tid og er i liten grad reversibel. Det mangler kunnskap om de fleste underliggende faktorene, og totalt sett vurderes kunnskapsstyrken som moderat.

Med bakgrunn i bestilling fra Fiskeridirektoratet publiserte Havforskningsinstituttet i juni 2023 en rapport om oppdatering av kunnskap om påvirkning fra torskoppdrett på kysttorsk som har gytefelt i ytre (inkl midtre) kystområder (se vedlegg):

- Det er i følge tidligere risikorapport to hovedkategorier med påvirkningsfaktorer på villtorsk, og det er genetisk påvirkning og økologiske interaksjoner (sykdomsspredning etc.). Begge disse er i følge rapporten fra juni 2023 tilstede både i indre og ytre områder, og i begge tilfeller er det ønskelig å unngå nærhet mellom oppdrettsanlegg og viktige områder for gyting.
- Samlet påvirkning: I ytre områder vil smittestoffer og egg spre seg over et større område, sammenlignet med indre områder. Dette gir en større fortynningseffekt, men fører samtidig til at sårbare områder kan bli utsatt for påvirkning fra mange ulike nærliggende anlegg. Samlet påvirkning vil dermed kunne ha stor betydning.
- Oppvekstområder: I områder med lav retensjon er det i større grad relevant å skille mellom gyteområder og oppvekstområder, siden egg i større grad gytes og klekkes på forskjellige steder. For å hindre smittespredning er det viktig med avstand til både gyteområder (høy tetthet av kjønnsmoden fisk) og oppvekstområder (høy tetthet av larver og juvenil fisk). For å hindre genetisk innblanding, er det ønskelig at egg fra oppdrettstorsk ikke spres til oppvekstområder for villtorsk og etablerer seg der. Det er både generell og mangelfull kunnskap om hvilke naturtyper som kan betegnes som gode oppvekstområder, og i ytre områder er det knyttet stor usikkerhet til hvilke geografiske områder som mottar yngel fra de forskjellige gytefeltene.
- I rapporten anbefales det at forvaltningen utarbeider en forsiktig opptrappingsplan for torskoppdrett, med konkrete begrensninger på maksimalt tillatt biomasse i ulike områder og krav til nøye overvåking og rapportering. På den måten kan det opparbeides erfaringsbasert kunnskap om interaksjoner mellom oppdrettstorsk og ville populasjoner.

Vurdering av risiko knyttet til genetisk interaksjon mellom oppdrett- og villtorsk med særlig vektlegging av risiko knyttet til gyting i merd og rømming:

Lokalitet Jamnungen ligger sør i Sulfjorden i Frøya kommune. Anlegget ligger over en noe kupert havbunn hvor dybden under anlegget varierer fra 20-27 meter. Det nærmeste gytefeltet til lokalitet Jamnungen er et lokalt viktig gytefelt for torsk i Kynnøysvaet cirka 50 meter vest for anlegget. Fiskeridirektoratet har registrert et gyteområde for torsk i det samme området. Strømmålinger, gjennomført av Åkerblå AS, viser at strømmen hadde vannføring mot nord og sørvest ved 5 meters dyp og mot sørvest ved 15 meters dyp. Strømsimulering med NorKyst 800 modellen (spredningsdyp på 10 meter, en startalder på 29 dager og en sluttalder på 30 dager) viser at dersom oppdrettsfisken gyter i merdene, vil eggene potensielt kunne spre seg til nærliggende gytefelt og gyteområder, samt til potensielle oppvekstområder (tareskog, skjellsand og generelt nærliggende områder med grunne dybdeforhold).

Vi vurderer det som ikke usannsynlig at en andel av befrukta egg fra eventuell gyting i merd potensielt kan utvikle seg til larver som bunnslår i området. Biomassen av oppdrettstorsk i et anlegg kan utgjøre en betydelig del av en lokal gytepopulasjon. Omsøkt biomasse (MTB) for lokalitet Jamnungen er 5160 tonn. En høyere biomasse i anlegget vil potensielt øke risikoen



for genetisk påvirkning ved gyting i merd ytterligere, i og med at et høyere antall fisk vil kunne gi større mengder med befrukta egg som kan slippes ut fra anlegget.

Rømming og gyting i merd er noen av de største utfordringene ved oppdrett av torsk og risikoen for påvirkning på ville torskbestander. Rømt oppdrettstorsk kan spre seg raskt utover relativt store områder rundt anlegget og kan oppsøke lokale gyte- og fiskegrunner, spesielt i løpet av gyteperioden for lokale torskbestander. Småfisk som rømmer er utsatt for predasjon, men de kan ha potensielt større muligheter for overlevelse når oppdrettsanleggene ligger i umiddelbar nærhet til gyteområder for torsk og naturlige beite- og oppvekstområder. Tidligere erfaring viste at torsk er mer rømmingsvillig enn laks. Det er enda ikke dokumentert at 6-7 generasjon domestisert torsk rømmer mindre. Sannsynligheten for rømmingshendelser vil da være knyttet til biomasse og antall anlegg.

I driftsfasen stilles det krav om å forebygge rømming av fisk for alle som driver akvakultur av fisk i flytende akvakulturanlegg, jf. NYTEK- forskriften og akvakulturdriftsforskriften. Men, rømming av fisk kan likevel skje. Dette kan for eksempel skyldes uhell ved ulike arbeidsoperasjoner, uvær og eksterne forhold som påkjørsel, hval, makrellstørje eller brann i merd. I forrige periode med torskoppdrett var det flere hendelser med rømming av torsk forårsaket av «biting» og hull i not. En høyere biomasse i anlegget ved lokalitet Jamnungen vil potensielt kunne medføre et høyere antall fisk som rømmer.

I tillegg til lokalitet Jamnungen er det i området også klarert lokaliteter for akvakultur av matfisk av torsk ved lokalitet 45158 Fagerhamn (3120 tonn), lokalitet 25315 Skogsøya (1560 tonn) og 26835 Pålskjæra (1560 tonn) i Frøya kommune, samt lokalitet 45143 Sølvsjøet (1560 tonn) i Smøla kommune. Det er drift ved lokalitetene Skogsøya og Pålskjæra, og begge lokalitetene ligger innenfor gytefelt for torsk som HI har registrert.

I forhold til rømmingsproblematikk vil vi også minne om at det i slutten av september i fjor var rømming av torsk fra en lokalitet i Møre og Romsdal, og etter det en større rømming i Nordland. Påstanden om at domestisert oppdrettstorsk er mindre rømmingsvillig enn tidligere, og effekten av risikoreduserende tiltakene som gjennomføres for å begrense gyting i merd, bør sees i lys av nyere hendelser og erfaringer. Med tanke på spredning av egg fra gyting av torsk i merd har det etter rømmingsepisoden i Nordland også blitt funnet egg fra oppdrettstorsk i Meløy kommune. Om disse stammer fra gyting i anlegg, eller gyting av torsk som har rømt fra anlegg er usikkert. Det er også påvist oppdrettstorsk som er blitt kjønnsmoden på anlegg, og anlegg er blitt pålagt å nødslakte betydelige mengder.

Vurdering av risiko knyttet til smittespredning og sykdomsutbrudd:

I ytre områder vil smittestoffer og egg spre seg over et større område, sammenlignet med indre områder. Dette gir en større fortynningseffekt, men fører samtidig til at sårbare områder kan bli utsatt for påvirkning fra mange ulike nærliggende anlegg. Samlet påvirkning vil dermed kunne ha stor betydning. Gyteområder for torsk viser områder der det fanges gytemoden fisk. Dette kan inkludere både selve gyteområdet og viktige vandringsruter på vei inn til gyteområder. I begge tilfeller gjelder dette områder hvor fisken er i en sårbar livsfase med tanke på for eksempel sykdom. Det er ønskelig å unngå nærhet mellom oppdrettsanlegg for torsk og viktige områder for gyting. Det nærmeste gytefeltet for torsk som HI har kartlagt ligger cirka 70 meter vest for lokalitet Jamnungen. Det nærmeste gyteområdet for torsk som Fiskeridirektoratet har kartlagt ligger cirka 600 meter mot vest. Mattilsynet vil ved sin behandling av søknaden gjøre grundigere vurderinger av forhold knyttet til risiko for smittespredning og sykdomsutbrudd fra oppdrettsfisk til villfisk.



Avslutning

Det søkes ikke om endring av areal. I forhold til fiskerinæringens bruksområder er vår vurdering at søknaden ikke vil medføre noen negativ effekt for de tradisjonelle fiskeriene i forhold til arealbruk i området ut over dagens situasjon.

Fiskeridirektoratet arbeider for å fremme både fiskeri- og akvakulturnæringene. Det er en krevende oppgave å vekte hensynet til vill torsk, særlig hensynet til de truede bestandene av kysttorsk, opp mot ønsket vekst i akvakulturnæringen.

I påvente av ny og bedre kunnskap om hvilke påvirkninger torskelokaliteter kan ha på ville torskestammer og oppvekstområder for torsk, bør det foretas grundige og varsomme vurderinger ved klarering av lokaliteter i nærheten av gytefelt og/eller oppvekstområder. I rapport fra Havforskningsinstituttet datert juni 2023 om oppdatering av kunnskap om påvirkning fra torskeoppdrett på kysttorsk som har gytefelt i ytre (inkl. midtre) kystområder anbefales det at forvaltningen utarbeider en forsiktig opptrappingsplan for torskeoppdrett, med konkrete begrensninger på maksimalt tillatt biomasse i ulike områder og krav til nøye overvåking og rapportering.

For å forvalte bestander av fisk på en bærekraftig måte, er det ikke bare viktig å regulere uttaket, men også å beskytte bestandens gyteområder. Torsk er en av de viktigste kommersielle fiskeartene i Norge, men kysttorskbestandene har minsket over de siste tiårene. Fiskeridirektoratet har særlig fokus på gytefelt, gyteområder og potensielle oppvekstområder for kysttorsk, og vi fraråder derfor aktiviteter og tiltak i disse områdene som kan ha negativ effekt for kysttorsk.

Biomassen av oppdrettstorsk i et anlegg kan utgjøre en betydelig del av en lokal gytepopulasjon. Omsøkt biomasse (MTB) for lokalitet Jamnungen er 5160 tonn. En høyere biomasse i anlegget vil potensielt øke risikoen for genetisk påvirkning ved gyting i merd ytterligere, i og med at et høyere antall fisk vil kunne gi større mengder med befrukta egg som kan slippes ut fra anlegget. En høyere biomasse vil også gjøre gjennomføringen av relevante tiltak ved eventuell kjønnsmodning mer krevende.

Tidligere erfaring viste at torsk er mer rømmingsvillig enn laks. Det er enda ikke dokumentert at 6-7 generasjon domestisert torsk rømmer mindre. Sannsynligheten for rømmingshendelser vil da være knyttet til biomasse og antall anlegg.

Usikkerheten i kunnskapsgrunnlaget om risiko knyttet til genetisk påvirkning og økologiske interaksjoner (sykdomsspredning etc.) av oppdrettstorsk på vill torsk generelt, samt usikkerhet i kunnskapsgrunnlaget om risiko knyttet til et så stor biomasse som det søkes om for lokalitet Jamnungen, tilsier at det er fornuftig med en mer forsiktig vekst enn det en såpass stor lokalitet utgjør. Fiskeridirektoratet legger til grunn at fylkeskommunen som vedtaksmyndighet gjør en grundig vurdering av om føre var-prinsippet skal komme til anvendelse i denne saken, jamfør også akvakulturlovens vilkår om miljømessig forsvarlig.



Med hilsen

Tom Hansen
seksjonssjef

Astri Kristin Strøm
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskreven underskrift.

Mottakerliste:

Trøndelag fylkeskommune	Fylkets hus	7735	Steinkjer
-------------------------	-------------	------	-----------

Kopi til:

Kystverket	Postboks 1502	6025	Ålesund
Mattilsynet	Felles postmottak	2381	Brumunddal
Statsforvalteren i Trøndelag	Postboks 383		
	Postboks 2600	7734	Steinkjer

Vedlegg

2023 - 22-02214 Rapport - Risiko fra torskeoppdrett for påvirkning på kysttorsk som har gytefelt i ytre og midtre kystområder

